

TÜRKİYE İLAÇ SEKTÖRÜ

Son 14 aylık süreçte dünya üzerinde hayatın her noktasını etkileyen Covid-19 salgını nedeniyle, küresel çapta bir sağlık seferberliği başlatmış ve ilaç endüstrisi de bu mücadelenin en önemli parçalarından biri olmuştur. Bu hastalığın tedavisi için yeni ilaç geliştirme çalışmalarının yanı sıra salgının önlenmesi için yapılan aşı geliştirme çabalarını da tüm dünya dört gözle izlemiş ve nihayetinde üretilen ve uygulanmaya başlanan aşularla salgının seyrinde nispeten olumlu gelişmeler kaydedilmeye başlanmıştır. İlaç endüstrisi maddi ve manevi olarak tüm imkânlarını bu mücadele için zorlamış olmakla birlikte, pandemi koşullarının olumsuz etkilerinden kaçınamamıştır. Bu koşullar tüm dünyada olduğu gibi, ülkemiz ilaç endüstrisini de olumsuz olarak etkilemiştir.

Türkiye İlaç Sektörünün toplam cirosundaki büyüme 2019 yılında %31,7 iken 2020 yılında %17,7'de kalmış ve toplam ciro 47,9 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. Bu büyümede ilaç fiyatlarını belirleyen Euro kurunun %12,1 oranında arttırılarak 19 Şubat 2020 tarihinden itibaren 3,82 TL olarak uygulanmasının önemli bir etkisi olmuştur. Ancak satışlar hacimsel olarak incelendiğinde, satılan kutu adedinin %7,0 düşüşle 2,2 milyar kutuya gerilediği görülmektedir. Pandemi ile mücadele döneminde uygulanan kısıtlamalar ve sağlık hizmetlerindeki odağın ağırlıklı olarak Covid-19 salgını üzerinde olması, yeni konulan tanılarda ve yazılan reçetelerde azalmaya neden olmuştur. Bu durum ağırlıklı olarak akut hastalıkların tedavilerinde kullanılan ilaçların satışlarında düşüş meydana getirmiştir. Yaşanan bu süreç sonucunda satılan kutu hacmi dört yıl önceki konumuna gerilemiştir.

SGK onaylı reçete sayılarında 2020 Mart ayı ile başlayan hızlı düşüş Mayıs ayında son on yılın en düşük seviyesi olan 20 milyon reçeteye gerilemiştir. Haziran ayında bir miktar toparlanma gerçekleşmesine rağmen 2020 yılında toplam reçete sayısı bir önceki yıla göre %15 azalarak, 342 milyon reçete ile beş yıl önceki düzeyine dönmüştür. Ülkemizde ilaç fiyatlarının belirlenmesinde uygulanan Euro kuru 19 Şubat 2021 tarihinde %20 arttırılarak 4,58 TL olarak açıklanmıştır. Salgınla mücadele döneminde ilk dönemlere nispeten daha hazırlıklı olunması ve sağlık hizmetlerinin salgınla mücadele haricinde de kesintiye uğramaması sonucunda satılan kutu hacimlerinde de 2020 yılına göre bulunduğumuz yıl genelinde az da olsa bir artış yaşanması beklenmektedir. Bu artış sonucunda 2019 yılındaki hacmin yeniden yakalanması öngörülmemekle birlikte, düşük fiyatlı ürünlerden yüksek fiyatlı ürünlere kayan talep değişimi ve piyasaya yeni sunulan ürünlerin de etkisiyle Türkiye ilaç pazarının 2021 yılında yaklaşık %30 büyüme sağlaması beklenmektedir.

Ülkemizde 2020 yılında gerçekleşen satışların 32,7 milyar TL'sini referans ilaçlar, 15,2 milyar TL'sini ise eşdeğer ilaçlar oluşturmuştur. Böylece ciro olarak referans ilaçlarda %21,3, eşdeğer ilaçlarda ise %10,4 büyüme gerçekleşmiştir. Özellikle eşdeğer ilaçların cirosundaki 2019 yılındaki %38,3 büyümenin %10,4'e gerilemesi, pandemi sürecinin en çok etkilediği ürün grubunun eşdeğer ilaçların oluşturduğunu göstermektedir. Kutu hacminde eşdeğer ilaçların satışları %9,1 düşüşle 1,31 milyar kutuya gerilerken, referans ilaçlarda sadece %3,5 daralma yaşanmış ve satılan kutu hacmi 890 milyon kutuya düşmüştür. Referans ilaçlar sektör cirosunun %68,3'ünü oluştururken satılan kutu hacmindeki payı %40,4'dür. Referans ilaçların ortalama kutu satış fiyatı 36,74 TL iken, eşdeğer ilaçların ortalama satış fiyatı 11,60 TL olmuştur. Satış değerlerinin düşük olması nedeniyle eşdeğer ilaçlar satılan kutu hacminin %59,6'sını oluşturmasına rağmen toplam cirodaki payı %31,7'de kalmıştır.

TÜRKİYE İLAÇ SEKTÖRÜ

Piyasa döviz kuru ve ilaç fiyatlarının belirlenmesinde kullanılan kur arasındaki farkın son üç senede iyice açılması nedeniyle kârlılıklarının oldukça düşmesi, bazı ilaçların ithalatında sıkıntılar yaşanmasına neden olmuştur. Bununla birlikte, ithal ilaçların ülkemizde üretilmesi için yapılan çalışmaların da etkisiyle, ülkemizde imalatı yapılan ilaçlar ilk defa 2019 yılında sektör satış cirosunda ithal ilaçların üzerinde bir büyüklüğe ulaşmıştır. Ancak, pandemi koşullarının da etkisiyle ilaçlardaki yerelleşme sürecinin duraksaması sonucunda, 2020 yılında yerli üretim ilaçların pazar payında gerileme yaşanmış ve değer bazında payı %52,1'den %50,7'ye gerilemiştir. Yerli imalatın cirosu 2020 yılında %14,7 büyümüş ve 24,3 milyar TL'ye yükselmiştir. Ancak bu büyüme oranı sektör ortalamasının altında gerçekleşmiştir. İthal ilaçların hasılatı ise %20,9 büyümeyle 23,6 milyar TL'ye yükselmiştir. Bu satış rakamları bize pandemi döneminde iç pazarda meydana gelen daralmanın değer bazında ağırlıklı olarak yerli üretimi etkilediğini göstermektedir. Kutu hacmi bakımından ise yerli imalat ilaçlar %6,6, ithal ilaçlar ise %9,2 daralmıştır. Satılan kutu hacminin %87,9'unu 1,94 milyar kutu ile yerli, %12,1'ini ise 270 milyon kutu ile ithal ilaçlar oluşturmuştur. Yerli üretim ilaçların ortalama kutu satış fiyatı %22,8 artışla 12,55 TL'ye yükselirken, ithal ilaçların ortalama fiyat artışı %33,2 olmuş ve ortalama kutu satış fiyatı 89,01 TL'ye ulaşmıştır.

Tedavi gruplarına göre 2020 yılı ilaç harcamaları incelendiğinde pandemi sürecinin sektöre olan etkileri daha da iyi bir biçimde anlaşılmaktadır. Antibiyotik harcamalarında kamu otoritesinin uygulamaları sonucunda 2010 yılından itibaren sağlanmaya başlayan düşüş trendi 2019 yılında sona ermiş ve bir önceki yıl %7,8 olan antibiyotiklerin toplam ilaç harcamalarındaki payı 2019 yılında %8,2'ye yükselmişti. Ancak 2020 yılında uygulanan kısıtlamalar yanında halkın salgından korunma amaçlı olarak daha bilinçli hareket etmesinin de etkisiyle özellikle akut hastalıkların tedavisinde kullanılan ilaçların satışında düşüş meydana gelmiştir. Antibiyotiklerin ciro içindeki payı %6,7'ye satılan kutu hacmindeki payı ise %9,0'a gerilemiştir. Covid-19 salgını sürecinde özellikle yoğun maske kullanımı nedeniyle, soğuk algınlığı ve öksürük gibi rahatsızlıklara yönelik ilaçların payı ise %7,2'den %5,9'a düşmüştür. Bununla birlikte ağır veya kronik hastalıklara yönelik ilaçların satış hacmindeki payları artmıştır. Geçtiğimiz yıllarda da olduğu gibi onkoloji ilaçları harcamalardaki en büyük paya sahip olmuş ve 2019 yılında %13,1 olan payı %14,5'e yükselmiştir. Kardiyovasküler ilaçların payı %8,0'e, antibiyotiklerin payı %7,7'ye yükselmiştir. Satılan kutu hacminde ise uzun yıllardır listede üçüncü sırada yer alan kardiyovasküler ilaçların payı, sınırlamalar ve özellikle 65 yaş üstü insanların hareketsiz kalması sebebiyle ilk defa ilk sıraya çıktığı gözlemlenmiştir. Bu ilaçların bir önceki yıl %8,7 olan payı 2020 yılında %10,5'e yükselmiştir. Pandemi sürecinin halen devam ettiği göz önüne alındığında, tedavi gruplarına göre satış paylarının mevcut eğilimini 2021 yılı genelinde de sürdürmesi beklenmektedir.

Önleyici sağlık ürünleri, vitaminler ve bağışıklığı güçlendirici takviyelerin de içinde bulunduğu kişisel sağlık ürünlerine olan talepte, pandeminin etkisiyle yüksek oranlı büyüme gerçekleşmiştir. Bu ürünlerin pazarı kutu olarak %34,3 artarak 80 milyon kutuya yükselirken değer olarak %56,6 artmış ve 2,87 milyar TL'ye ulaşmıştır. Kişisel sağlık ürünlerindeki talep artışının 2021 yılı genelinde de sürmesi beklenmektedir. Ayrıca bu ürünlerin satış fiyatları, ilaç statüsünde olmamaları nedeniyle serbest piyasa koşullarında üretici ya da distribütör firma tarafından belirlenmektedir. Bu özelliği nedeniyle ilaçlara göre çok daha kârlı olmasıyla ön plana çıkan kişisel sağlık ürünleri, sektör için oldukça önemli bir konumda olup, bu alanda sağlanacak başarılar şirketlerin kârlılıklarına olumlu etki yaratacaktır.

TÜRKİYE İLAÇ SEKTÖRÜ

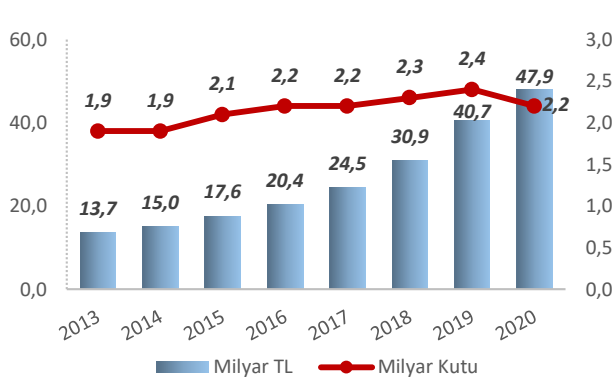
Covid-19 salgınının başlangıç döneminde tedarik ve lojistik zincirlerinde meydana gelen sorunlar nedeniyle dış ticarete sorunlar yaşanmış ve hacim kaybı meydana gelmiştir. Ancak ilerleyen aylarda yapılan başarılı çalışmalar sonucunda ilaç endüstrisi 2020 yılında ihracatını %27,3 büyütürken 1,84 milyar USD ile rekor kırmış ve bu zor dönemde önemli bir başarı elde etmiştir. İlaç sektörünün ithalatı ise %1,5 artışla 5,64 milyar USD seviyesine yükselmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı 2020 yılında %25,9'dan %32,6'ya ulaşmıştır. İlaç sektörünün Türkiye dış ticaret açığı içindeki payı %13,9'dan, %7,6'ya gerilemiştir. İlaç ihracatının Türkiye ihracatı içindeki payı 2020 yılında tarihinde ilk defa %1'in üzerine çıkmıştır. İlaç ihracatındaki büyümenin 2021 yılında da devam etmesi beklenmektedir.

Covid-19 salgınıyla mücadele sürecinde yaşanan sıkıntılara ilave olarak, bu süreçte Türk Lirası'nın değer kaybını sürdürmesi sektör üreticilerini olumsuz etkileyen başka bir unsur olmuştur. Salgın sürecinde tedarik zincirlerinde bozulma meydana gelmiş, özellikle Çin'den ithal edilen hammadde temininde sıkıntı yaşanmıştır. Ülkemizin en ihtiyaç duyduğu zamanlarda ilaç arzının kesilmemesi amacıyla üreticilerimiz daha yüksek maliyetli olsa dahi yeni tedarikçilere yönelmiş veya fazladan stok bulundurmıştır. Bu durum üreticilerin maliyetlerini yükseltmiştir. Bununla birlikte döviz kurlarının yüksek seviyelere ulaşması, piyasa kuru ile ilaç fiyatlarının belirlenmesi için kullanılan kur arasındaki makası iyice açmış ve üreticilerin kârlılığını baskılamaya devam etmiştir. Piyasa Euro kuru 18 Mayıs 2021 itibarıyla 10,18 TL iken ilaç fiyatlarını belirlemede kullanılan kur 4,58 TL'dir. Sektörün girdilerinin büyük bölümünün ithalata dayalı olduğu göz önüne alındığında, mevcut fark sektörün kârlılığını 2021 yılında da baskılayacak ve sermaye birikimini yavaşlatacaktır.

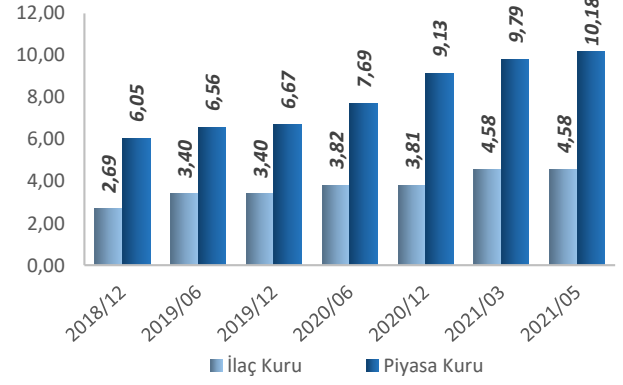
Ar-Ge çalışmaları ilaç endüstrisinin en önemli unsurlarından biridir. Ülkelerin ilaç endüstrisindeki teknolojik altyapılarının gelişmişlik düzeyinin önemi, yaşadığımız pandemi sürecinde daha da iyi anlaşılmıştır. Covid-19 aşısı geliştirme çalışmalarındaki başarının tek başına yeterli olmadığı; aşı bulunsa bile, toplam talebi karşılayacak üretim imkânlarına sahip olmanın da toplum sağlığı için hayati bir önemi olduğu bir kez daha görülmüştür. Ülkemiz ilaç sektörünün fiyatlamalarını baskılayan uygulamalar üreticilerin kâr ve sermaye birikiminin istenilen seviyelere ulaşmamasına yol açmaktadır. Bu durum, ülkemizdeki ilaç endüstrisinin Ar-Ge harcamalarının gelişmiş ülkelere göre oldukça düşük düzeyde gerçekleşmesine neden olmaktadır. Bununla birlikte, sayıları henüz yeterli olmasa da, ülkemizde modern Covid-19 aşılarını üretecek teknolojik altyapıya sahip üreticilerimiz bulunmaktadır. Aşı üretimi için yapılan çalışmaların onay süreçlerinin tamamlanması ve piyasaya arz edilmesi, hem toplum sağlığına paha biçilemez bir fayda getirecek hem de bu aşıları üreten şirketlerin kârlılığına olumlu katkıda bulunacaktır.

GÖSTERGELER

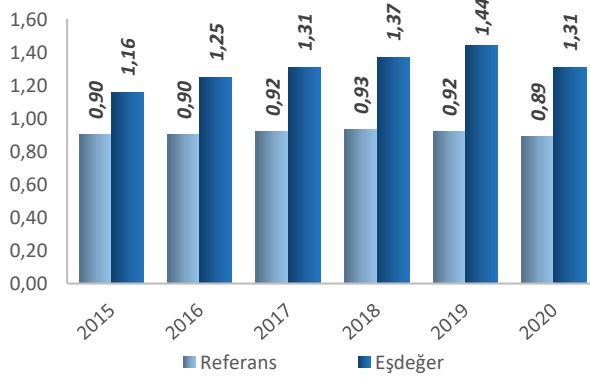
Şekil 1- Sektör Gelişimi

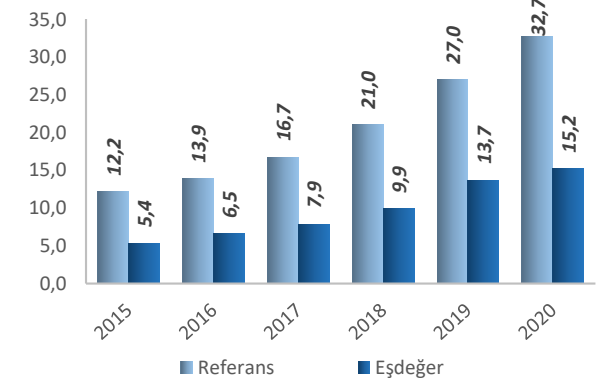
Şekil 2- İlaç Kuru-Piyasa Kuru Değişimleri (EUR/TL)

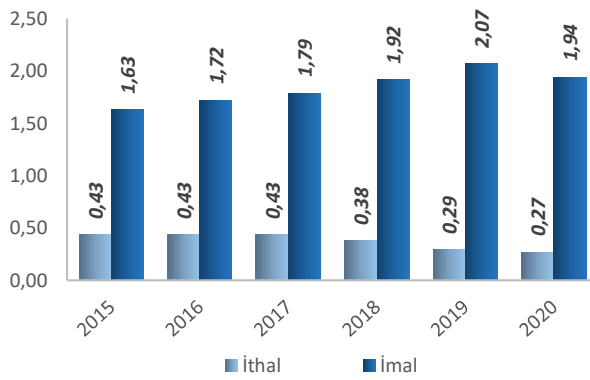
Şekil 3- Referans ve Eşdeğer İlaç Satışları (Milyar Kuru)

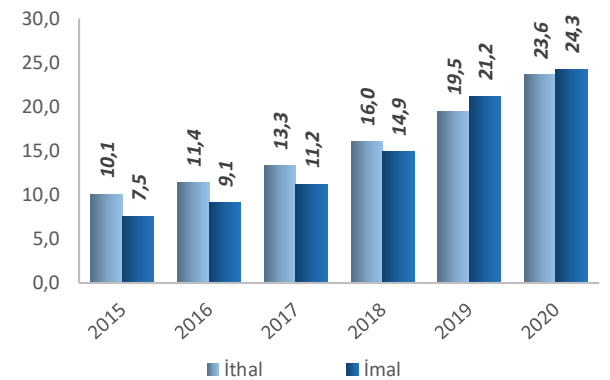
Şekil 4- Referans ve Eşdeğer İlaç Satışları (Milyar TL)

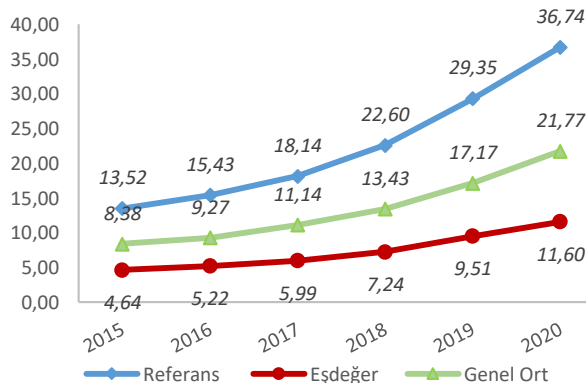
Şekil 5-İthal-İmal İlaç Satışları (Milyar Kuru)

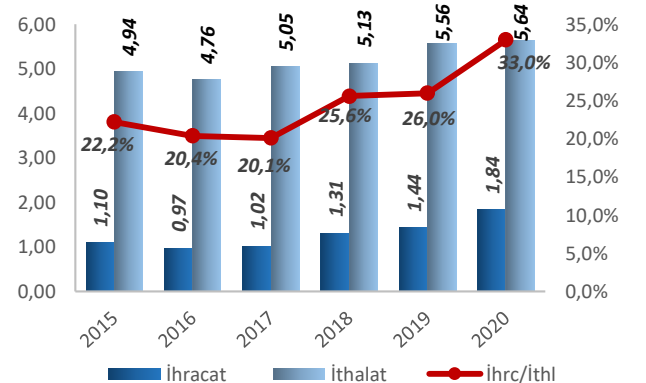
Şekil 6- İthal-İmal İlaç Satışları (Milyar TL)

Şekil 7-Türe Göre Ortalama İlaç Fiyatları, TL

Şekil 8- Dış Ticaretin Değişimi (Milyar USD)

İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş.

Esentepe Mah. Büyükdere Cad. Müselles Sok. Onur İş Merkezi No:1/2
Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 272 01 44

Fax: 0212 257 54 85

Tahir Murat Kahveci – Kredi Derecelendirme Uzmanı

tahir@turkrating.com

Bu rapordaki bilgiler ve yorumlar, kamuya açık, güvenilir olduğuna inanılan kaynaklardan temin edilen bilgilerden derlenmiştir. Bununla beraber, bu raporda geçen bilgilerin kullanılması veya bu raporun yararlandığı kaynaklardaki hata ve eksikliklerden doğan bilgilerin kullanılması sonucunda yatırımcıların uğrayabilecekleri doğrudan ve/veya dolaylı zararlardan İstanbul Uluslararası Derecelendirme Hizmetleri A.Ş. sorumlu tutulamaz. Bu raporlar hiçbir şekilde menkul kıymetlerin alımı veya satımı konusunda tavsiye olarak yorumlanmamalıdır. Kullanan ancak kendi bilgi, inisiyatif ve değerlendirmesi ile hareket edecektir.
